

Kongres Pożarnictwa FIRE WROCLAW

Ochrona Przeciwpożarowa w Obiektach Budowlanych

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

bryg w st. spocz. mgr inż. Ryszard Stępkowski

- Rzecznawca ds. Zabezpieczeń Przeciwpożarowych
- Rzecznawca Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa
- Członek Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa, Członek Stowarzyszenia Inżynierów Bezpieczeństwa Pożarowego (SFPE - The Society of Fire Protection Engineers - Oddział Polska)
- Biegły Sądowy z Zakresu Pożarnictwa
- b. Wykładowca Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach
- Członek Komitetu Technicznego nr 180 Pk.1 Polskiego Komitetu Normalizacji ds. Systemów Kontroli Rozprzestrzeniania Dymu i Ciepła

KONGRES POŻARNICTWA EDYCJA 2020

Zmiany - **NOWE PRAWO BUDOWLANE 2020**

Nowe wymogi dla projektantów i wykonawców robot budowlanych

WSTĘP BEZPŁATNY

27 lutego WROCLAW 2020

OCHRONA PRZECIWOŻAROWA W OBIEKTACH BUDOWLANÝCH

Wymiana wiedzy i doświadczeń rzeczoznawców ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych, projektantów i praktyków

WENTYLACJA POŻAROWA (Oddymiająca)

W warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) WT występują:

- samoczynne urządzenia oddymiające § 215.1,
- urządzenia służące do usuwania dymu,
- rozwiązania techniczno-budowlane zapewniające usuwanie dymu – np. pom. podziemne dla >100 osób ale też takie rozwiązanie które blokuje „napływ” dymu do chronionej przestrzeni,
- rozwiązania techniczno-budowlane zabezpieczające przed zadymieniem poziomych dróg ewakuacyjnych – poziome drogi ewakuacyjne, pasaże w galeriach itp. budynkach,
- urządzenia zapobiegające zadymieniu – systemy różnicowania ciśnienia wg PN-EN 121001.6; § 245. Klatki schodowe w bud. N i SW i § 246 – klatki i przedsionki pożarowe w bud. W (ZLI, II, III i V) i WW
- wentylacja oddymiająca lub instalacja wentylacji oddymiającej - §270 WT

WENTYLACJA POŻAROWA (Oddymiająca)

Samoczynne urządzenia oddymiające dopuszczają

- **§ 215.1. ...przyjęcie klasy "E"** odporności pożarowej dla 1-kon. bud. PM o $Q > 500 \text{ MJ/m}^2$, pod warunkiem zastosowania wszystkich elementów budynku NRO
  - samoczynnych urządzeń oddymiających w strefach pożarowych o pow. $> 1000 \text{ m}^2$
- **§ 227. 4. powiększenie powierzchni stref pożarowych ZL i PM**, z wyjątkiem stref w wielokondygnacyjnych bud. W i WW, pod warunkiem zastosowania:
  - samoczynnych urządzeń oddymiających uruchamianych za pomocą systemu wykrywania dymu - o 100%.
- **§ 237.6. i § 256.4. powiększone długości przejść i dojść ewakuacyjnych** o 50% pod warunkiem zastosowania
  - samoczynnych urządzeń oddymiających uruchamianych za pomocą systemu wykrywania dymu

Samoczynne urządzenia oddymiające są wymagane w

- **§ 245.** Klatki schodowe przeznaczone do ewakuacji ze strefy pożarowej ZL lub PM powinny być obudowane i zamykane drzwiami dymoszczelnymi oraz wyposażone w urządzenia zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu, uruchamiane samoczynnie za pomocą systemu wykrywania dymu; klatki w bud. W PM

WENTYLACJA POŻAROWA (Oddymiająca)

Rozwiązania techniczno-budowlane zabezpieczające przed zadymieniem

§ 247. 1. W budynku wysokim (W) i wysokościowym (WW), w strefach pożarowych innych niż ZL IV, **należy zastosować rozwiązania techniczno-budowlane zabezpieczające przed zadymieniem poziomych dróg ewakuacyjnych.**

2. W krytym ciągu pieszym (pasażu), do którego przylegają lokale handlowe i usługowe, oraz w przekrytym dziedzińcu wewnętrznym, **należy zastosować rozwiązania techniczno-budowlane zabezpieczające przed zadymieniem dróg ewakuacyjnych**

Rozwiązania techniczno-budowlane zapewniające usuwanie dym

W podziemnej kondygnacji budynku, w której znajduje się pomieszczenie przeznaczone dla ponad 100 osób, oraz budowli podziemnej z takim pomieszczeniem, **należy zastosować rozwiązania techniczno-budowlane zapewniające usuwanie dymu z tego pomieszczenia i z dróg ewakuacyjnych**

W polskich przepisach nie występuje termin system wentylacji pożarowej oraz brak jest wyjaśnienia terminu

- urządzenie służące do usuwania dymu,
- instalacja wentylacji oddymiającej oraz

definicje można znaleźć w BS 7346-4:2003 Components for smoke and heat control systems – Part 4: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing steady-state design fires – Code of practice

system oddymiania i usuwania ciepła

instalacja, w której komponenty są wspólnie wybierane do usuwania dymu i ciepła w celu utworzenia wypieranej warstwy ciepłych gazów powyżej zimniejszego, czystszej powietrza

instalacja usuwająca dym i ciepło

instalacja kontrolująca ilość dymu, która usuwa dym i ciepło z pożaru w budynku lub części budynku

urządzenie do usuwania dymu i ciepła

urządzenie zaprojektowane pod kątem usuwania z budynku dymu i gorących gazów w warunkach pożarowych

Normy do projektowania oddymiania w budynkach galerii handlowych 1-kondygnacyjnych, które zgodnie z wymaganiami przepisów ppożarowych Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. 2010 r. poz.719) - § 27.1. 2. *Stosowanie stałych samoczynnych urządzeń gaśniczych wodnych jest wymagane w budynkach handlowych lub wystawowych jednokondygnacyjnych, w strefie pożarowej zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi ZL I o powierzchni > 8 000 m² nie wymagają stosowania np. tryskaczy mamy następujące:*

- **PN-B-02877-4:2001. Instalacje grawitacyjne do odprowadzania dymu i ciepła**
- **NFPA 204. Standard for Smoke and Heat Venting (Systemy Oddymiania i usuwania Ciepła)**
- **NFPA 92. Systemy Ochronny przed zadymieniem. Edycja 2012**
- **BS 7346-4:2003 Components for smoke and heat control systems – Part 4: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing steady-state design fires – Code of practice.** (*Komponenty systemów oddymiania i usuwania ciepła - Część 4: Zalecenia funkcjonalne i metody obliczeniowe dla systemów oddymiania i usuwania ciepła opartych na stabilnych pożarach projektowych - Wytyczne postępowania*).
- **BS 7346-5:2005 Components for smoke and heat control systems - Part 5: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing time-dependent design fires - Code of practice** (*Elementy systemów kontroli zadymienia i ciepła - Część 5: Zalecenia funkcjonalne i metody obliczeń dla systemów wentylacji wyciągu zadymienia i ciepła, stosowanie projektów pożarów zmiennych w czasie – przepisy techniczne*)

Wady i zalety stosowania w/w norm

PN-B-02877-4:2001

Zalety:

- łatwość oszacowania powierzchni czynnej otworów do oddymiania i napływu powietrza uzupełniającego
- prosta metoda projektowania

Wady:

- **Oddymianie pasażu galerii możliwe jest tylko wtedy gdy każdy lokal przyległy ma odrębne oddymianie i tworzy oddzielną strefę dymową**
- **Konieczność każdorazowego sporządzania symulacji komputerowej z analizą oddymiania w celu potwierdzenia, że oddymianie spełni wymagania §270 WT:**

Temperatura na poziomej drodze ewakuacji – na 1,8m od posadzki nie wyższa niż 60 st. C (należy przyjmować 54 st. C)

Zasięg widzialności na drodze ewakuacyjnej elementów odbijających światło (np. elementy konstrukcyjne budynku) min. 10,0m; znaki podświetlane co najmniej 20,0m

Strumień promieniowania na drodze ewakuacyjnej - nie będzie większy niż 2,5kW/m²

- **Konieczność stosowania kurtyn dymowych lub stałej zabudowy pom lokalami a pasażem**

NFPA 204

Zalety:

- Dokładność oszacowania ilości powstającego dymu dla konkretnych materiałów na podstawie sprawdzonego modelu w tym w oparciu o badania USA w skali rzeczywistej
- Możliwość projektowania dużych stref dymowych (brak podziału kurtynami dymowymi)

Wady:

- Oddymianie pasażu galerii możliwe jest tylko wtedy gdy każdy lokal przyległy ma odrębne oddymianie i tworzy oddzielną strefę dymową (norma NFPA 204 nie podaje modelu dla wypływania dymu z lokalu na pasaż z tworzeniem tzw. kolumny balkonowej)
- Lokale i pasaże muszą mieć odrębne oddymianie i powinny to być niezależne strefy dymowe
- Pożar na koniec czasu projektowego [pożar stale rozwijający się] należy szacować z uwzględnieniem najbardziej niekorzystnego scenariusza (rodzaj materiałów palnych, czas ewakuacji, czas dojazdu straży pożarnej i rozpoczęcie gaszenia pożaru)
- Skomplikowany sposób szacowania ilości dymu i powierzchni otworów do oddymiania wymagający gruntownej znajomości normy.

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

NFPA 92

Zalety:

- **Duża dokładność oszacowania ilości powstającego dymu na podstawie zwalidowanych informacji i sprawdzonego modelu w tym w oparciu o badania w skali rzeczywistej**
- **Możliwość projektowania oddymiania gdy występują kolumny tzw. balkonowe**
- **Zalecana najmniejsza ilość powietrza uzupełniającego dla oddymiania z wentylatorami – zawsze mniej niż (zalecane 0,9) obliczona ilość dymu do usunięcia = wydajność wentylacji**

Wady:

- **Skomplikowany sposób szacowania ilości dymu i powierzchni otworów do oddymiania wymagający gruntownej znajomości normy**
- **Pożar stale rozwijający się należy projektować z uwzględnieniem najbardziej niekorzystnego scenariusza, uwzględniać warunki wiatrowe w odniesieniu do otworów wyrzutu dymu i otworów pobierania powietrza uzupełniającego**
- **Konieczność bardzo dobrej znajomości normy w połączeniu z wiedzą z zakresu ochrony przeciwpożarowej dla poprawnego projektowania oddymiania**
- **Korzystanie z wersji angielskiej wymaga nienagannej znajomości angielskiego technicznego**

Zasady projektowania w oparciu o normę brytyjską **BS 7346- 4 i 5**

Ta norma jest najbardziej odpowiednia do projektowania oddymiania w galerii 1-kondygnacyjnej bez tryskaczy ale należy zachować dużą staranność przy ustalaniu danych wejściowych oraz obowiązkowo wykonać sprawdzenie ręcznych obliczeń programem komputerowym wykonując symulację w programie klasy FDS

Strefy dymowe w galerii 1-kondygnacyjnej - parametry

- ❑ pożar znajduje się bezpośrednio pod zbiornikiem dymu; max powierzchnia zbiornika dymu powinna wynosić:
  - 2000 m² - gdy oddymianie następuje przez klapy dymowe
  - 2600 m² - przy stosowaniu wentylatorów oddymiających.

- ❑ pożar występuje w pomieszczeniu sąsiadującym z przestrzenią zawierającą zbiornik dymu (*sklep przylegający do pasażu; najbardziej typowa sytuacja dla galerii handlowych gdzie ścianki sklepów od strony pasażu nie mają klasy odporności ogniowej i są otwory wejściowe nie zamykane*) bądź znajduje się poniżej antresoli w tej samej przestrzeni; max powierzchnia zbiornika dymu powinna wynosić:
  - 1000 m² - gdy oddymianie następuje przez klapy dymowe
  - 1300 m² - przy stosowaniu wentylatorów oddymiających.

Maksymalna długość dowolnego zbiornika dymu wzdłuż dowolnej osi powinna wynosić 60 m.

Zasady projektowania w oparciu o norma brytyjska BS 7346-4 i 5 Pożar projektowy, moc pożaru, pow. klap dymowych, „V” wentylatora

Pożar projektowy

- **moc pożaru szacować na koniec czasu ewakuacji** (obliczony wg *Published Document PD 7974-6:2004. The application of fire safety engineering principles to fire safety design of buildings. Part 6: Human factors: Life safety strategies-Occupant evacuation, behaviour and condition (Sub-system 6)* lub ustalony wg symulacji komputerowej)

$$Q = \gamma * t^2 \text{ (zgodnie z BS 7346-5)}$$

γ – stała wzrostu mocy pożaru [kW/s²]

t – wyliczony czas ewakuacji w strefie do wyjścia na zewnątrz lub drugiej strefy pożarowej

- dla galerii przyjmować pożar szybki o $\gamma = 0,04689$ [kW/s²]

- gęstość mocy pożaru dla galerii przyjmować $q = 550$ [kW/m²]

Procedura obliczenia mocy pożaru projektowego

Z zależności $Q = \gamma * t^2$, otrzymujemy moc całkowitą pożaru Q [kW].

Z zależności $Q/q = A$, otrzymujemy powierzchnię pożaru A [m²]

Moc pożaru projektowego:

$$Q = A * q = \dots [\text{kW}]$$

Zasady projektowania w oparciu o norma brytyjska BS 7346-4 i 5

Czas ewakuacji z jednej strefy pożarowej

Obliczać ręcznie wg normy Published Document PD 7974-6:2004 [8] oraz sprawdzić symulacją komputerową (zalecane) wykonane np. programem Pathfinder lub innym.

Procedura obliczeniowa :

1. Ustalamy projektowy scenariusz zachowań i rodzaj użytkowania:

Kategoria (A, B1, B2, C1, CII, CIII, D i E)

Gotowość użytkowników (czuwający, śpiący, użytkowanie długoterminowe indywidualne, Użytkowanie zarządzane, ochrona zdrowia, transport)

Znajomość użytkowników (zaznajomieni, niezaznajomieni)

Gęstość użytkowników (niska, wysoka – ilość osób na 1m²)

Wydzielenia/złożoność – pomieszczenia w ramach jednej strefy o różnym sposobie użytkowania np. sklep w hotelu, basen sala koncertowa lub kinowa w galerii (jedno lub wiele, jedno lub kilka, kilka, wiele)

2. Ustalamy wpływ jakości systemu alarmowego na pierwsze-wstępne reakcje

Poziom systemu alarmowego SSP i DSO (A1-SSP w całym obiekcie, A2, A3- SSP tylko w niektórych pomieszczeniach w strefie)

3. Ustalamy wpływ złożoności budynku na czas ewakuacji

(poziom budynku B1, B2 i B3)

4. Klasyfikujemy systemu zarządzania bezpieczeństwem pożarowym i ustalamy wpływ na czas ewakuacji (poziom zarządzania M1, M2 lub M3)

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Zasady projektowania w oparciu o norma brytyjska BS 7346-4 i 5

Obliczenie WCBE (Wymagany Czas Bezpiecznej Ewakuacji)

Obliczenie czasu detekcji pożaru	Dane producentów i normowe: Δt_{det} – czas detekcji pożaru: Zalecany czas to 120s (akceptowalny w określonej sytuacji 90 sekund)
Obliczenie czasu alarmowania	Δt_a – czas alarmowania: zgodnie z BS 9999:2008 należy zakładać dwukrotne powtórzenie komunikatu ewakuacyjnego - przyjmować 60s Δt_a – czas alarmowania: 0 sekund, gdy obiekt wyposażony w dźwiękowy system ostrzegawczy DSO (akceptowalny w określonej sytuacji 90 sekund)
Obliczenie czasu pierwszych-wstępnych reakcji	Kategoria scenariuszy i modyfikacje: ustalamy wielkość B i M Np.. Czuwający, niezaznajomieni – M2 B1 A2 (poziom systemu alarmowego – A/ alarmowanie 2-stopniowe). $\Delta t_{pw-r 1\%}$ - czas reakcji = 60 sekund $\Delta t_{pw-r 99\%}$ - czas reakcji = 180 sekund

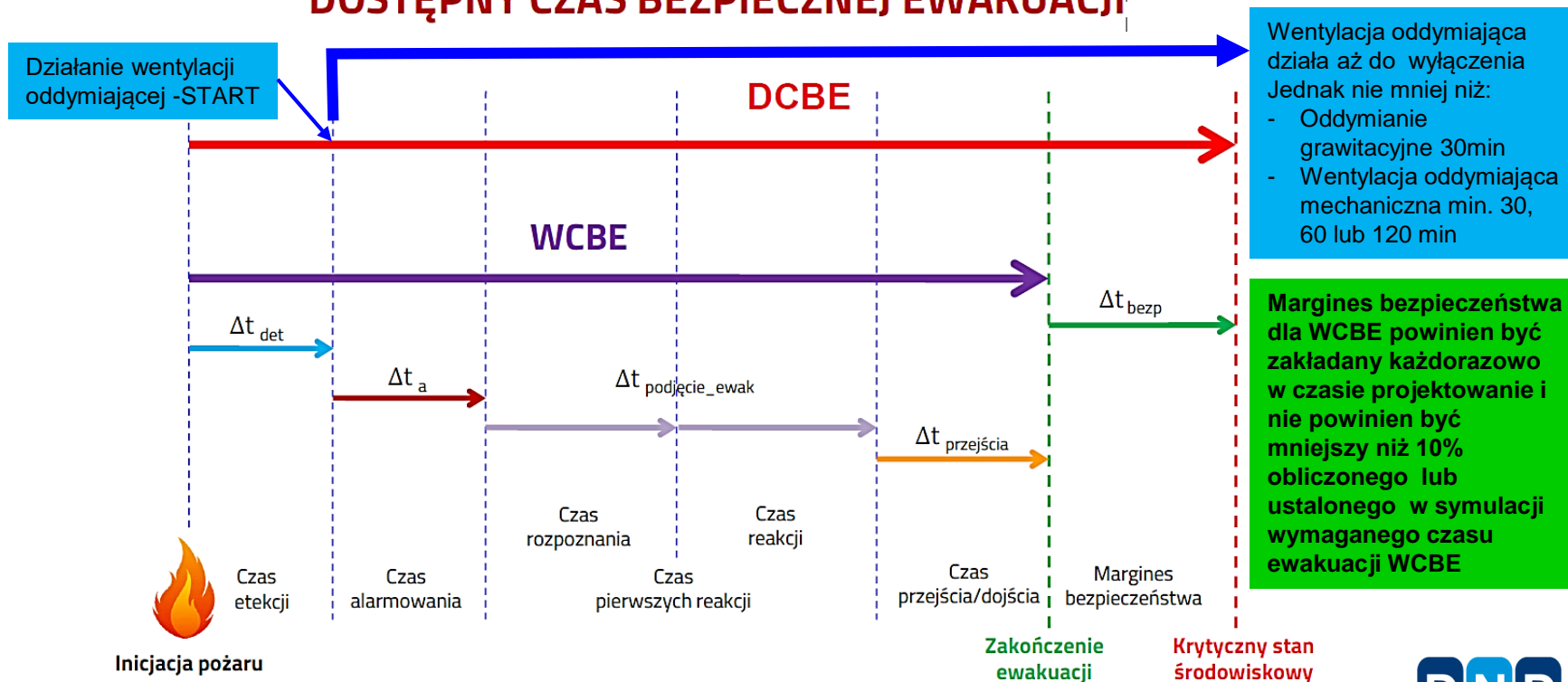
Po ustaleniu czasu należy do niego dodać czas na margines bezpieczeństwa - zaleca się min. 30s.

Wymagany czas ewakuacji WCBE powinien być mniejszy od Dostępnego Czasu Ewakuacji DCBE

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Wymagany czas ewakuacji WCBE to czas, w którym zaprojektowane warunki ewakuacji przy działającym oddymianiu są akceptowalne i zgodne z przepisami §270 WT (widzialność i temperatura na drogach ewakuacyjnych)

DOSTĘPNY CZAS BEZPIECZNEJ EWAKUACJI

$$t_{DCBE} = \Delta t_{det} + \Delta t_a + (\Delta t_{podjęcie\_ewak} + \Delta t_{przejścia}) + \Delta t_{bezp}$$

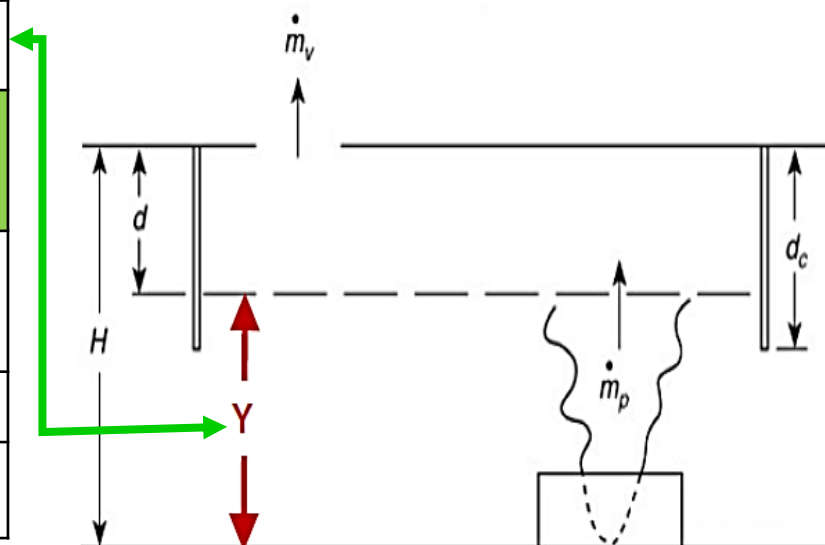
•W przypadku gdy przewidywana temperatura warstwy jest wyższa od temperatury otoczenia o mniej niż 50°C, do każdej minimalnej wartości Y podanej w Tabelicy 2 należy dodać 0,5 m !!!

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Zasady projektowania w oparciu o norma brytyjska BS 7346-4 i 5
Wysokość strefy wolnej od dymu - w galerii 1-kondygnacyjnej należy przyjmować jak w tabeli

Tablica 2 — Minimalna wysokość warstwy przejrzystej nad drogami ewakuacyjnymi

Typ budynku	Wysokość minimalna (Y)
Budynki publiczne (np. jednokondygnacyjne centra handlowe, hale wystawowe)	3,0 m
Budynki niepubliczne (np. biura, mieszkania, więzienia z otwartym holem)	2,5 m
Parkingi samochodowe	2,5 m lub 0,8 H (mniejsza z wartości)
UWAGA: Proszę zapoznać się z podpunktami 6.2.2f) oraz 6.5.2.3, w których mówi się o wzroście Y w przypadku gdy warstwy dymu są chłodne.	

Bardzo Ważne:

W przypadku gdy przewidywana temperatura warstwy dymu jest wyższa od temperatury otoczenia o mniej niż 50°C, do każdej minimalnej wartości Y podanej w Tabelicy 2 należy dodać 0,5 m.

W praktyce do projektowania przyjmuje się 3,5m.

Źródła pozyskiwania danych do projektowania oddymiania:

- **NFPA 204. Standard for Smoke and Heat Venting (Systemy Oddymiania i usuwania ciepła)**
- **NFPA 92. Systemy Ochronny przed zadymieniem. Edycja 2012**
- **BS 7346-4:2003 Components for smoke and heat control systems – Part 4: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing steady-state design fires – Code of practice.** (*Komponenty systemów oddymiania i usuwania ciepła - Część 4:Zalecenia funkcjonalne i metody obliczeniowe dla systemów oddymiania i usuwania ciepła opartych na stabilnych pożarach projektowych - Wytyczne postępowania*)
- **BS 7346-5:2005 Components for smoke and heat control systems - Part 5: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing time-dependent design fires - Code of practice** (*Elementy systemów kontroli zadymienia i ciepła - Część 5: Zalecenia funkcjonalne i metody obliczeń dla systemów wentylacji wyciągu zadymienia i ciepła, stosowanie projektów pożarów zmiennych w czasie – przepisy techniczne*)
- **EN 12101–13:20xx (stan na wrzesień 2015)**
- **RAPORT CEN.** Systemy kontroli rozprzestrzeniania dymu i ciepła – Część 5: Wskazówki dotyczące zaleceń funkcjonalnych oraz metod obliczeniowych dla instalacji usuwających dym i ciepło
- **Published Document PD 7974-6:2004.** The application of fire safety engineering principles to fire safety design of buildings. Part 6: Human factors: Life safety strategies-Occupant evacuation, behaviour and condition (Sub-system 6)

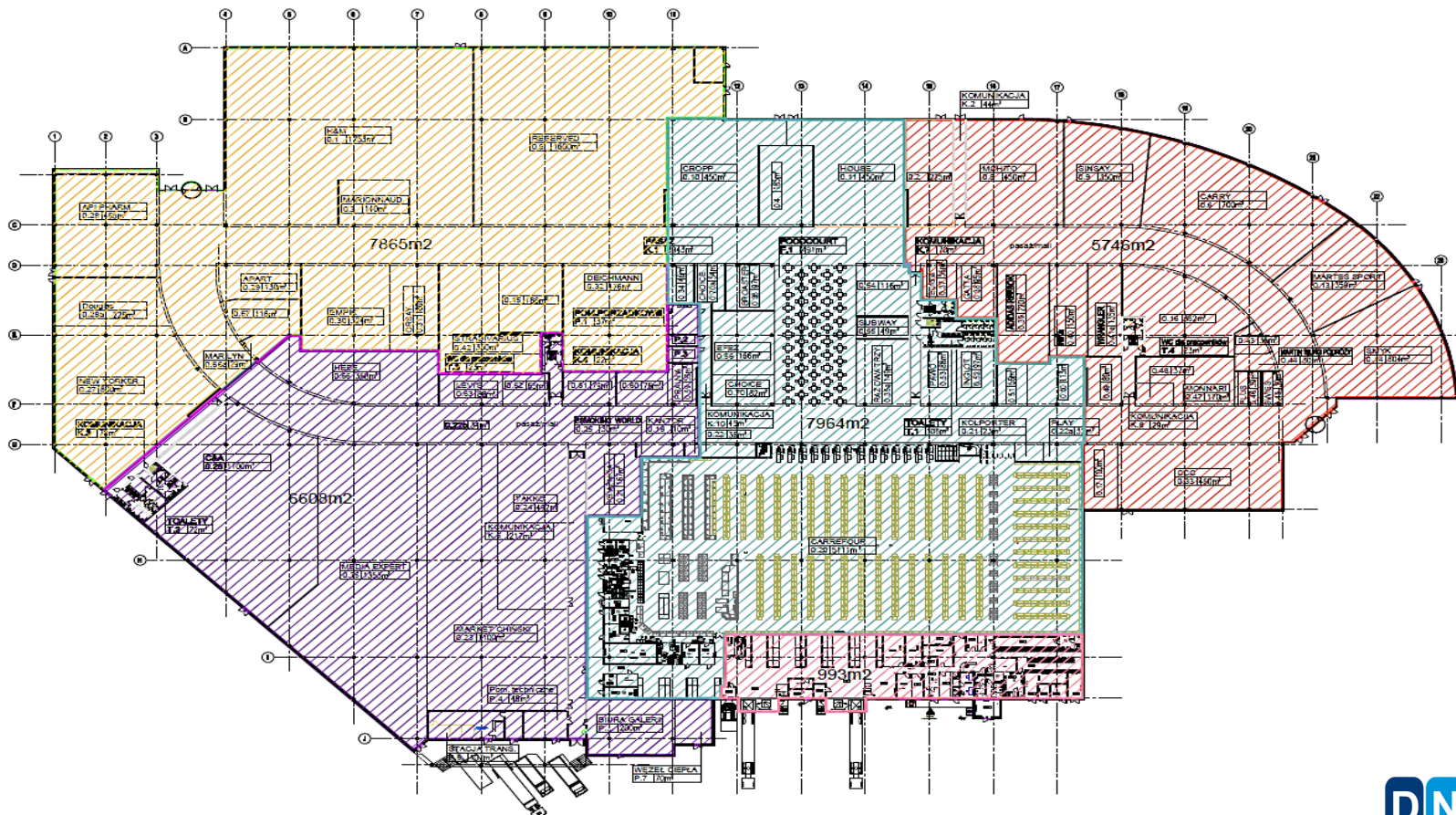

Źródła pozyskiwania danych do projektowania oddymiania:

- **SFPE Handbook of Fire Protection Engineering**, Third Edition. 2002.
- **Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej**, Biuro Rozpoznawania Zagrożeń. KOMENDA GŁÓWNA PANSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ Biuro Rozpoznawania Zagrożeń - Procedury organizacyjno-techniczne w sprawie spełnienia wymagań w zakresie bezpieczeństwa pożarowego w inny sposób niż to określono w przepisach techniczno-budowlanych, w przypadkach wskazanych w tych przepisach, oraz stosowania rozwiązań zamiennych, zapewniających niepogorszenie warunków ochrony przeciwpożarowej, w przypadkach wskazanych w przepisach przeciwpożarowych; Warszawa, październik 2008 r.
- **INSTYTUT TECHNIKI BUDOWLANEJ INSTRUKCJA 331. PROJEKTOWANIE KLAP DYMOWYCH W BUDYNKACH PRZEMYSŁOWYCH I UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ**
- **PN-EN 12101. cz. 1-12. Systemy kontroli rozprzestrzeniania dymu i ciepła**

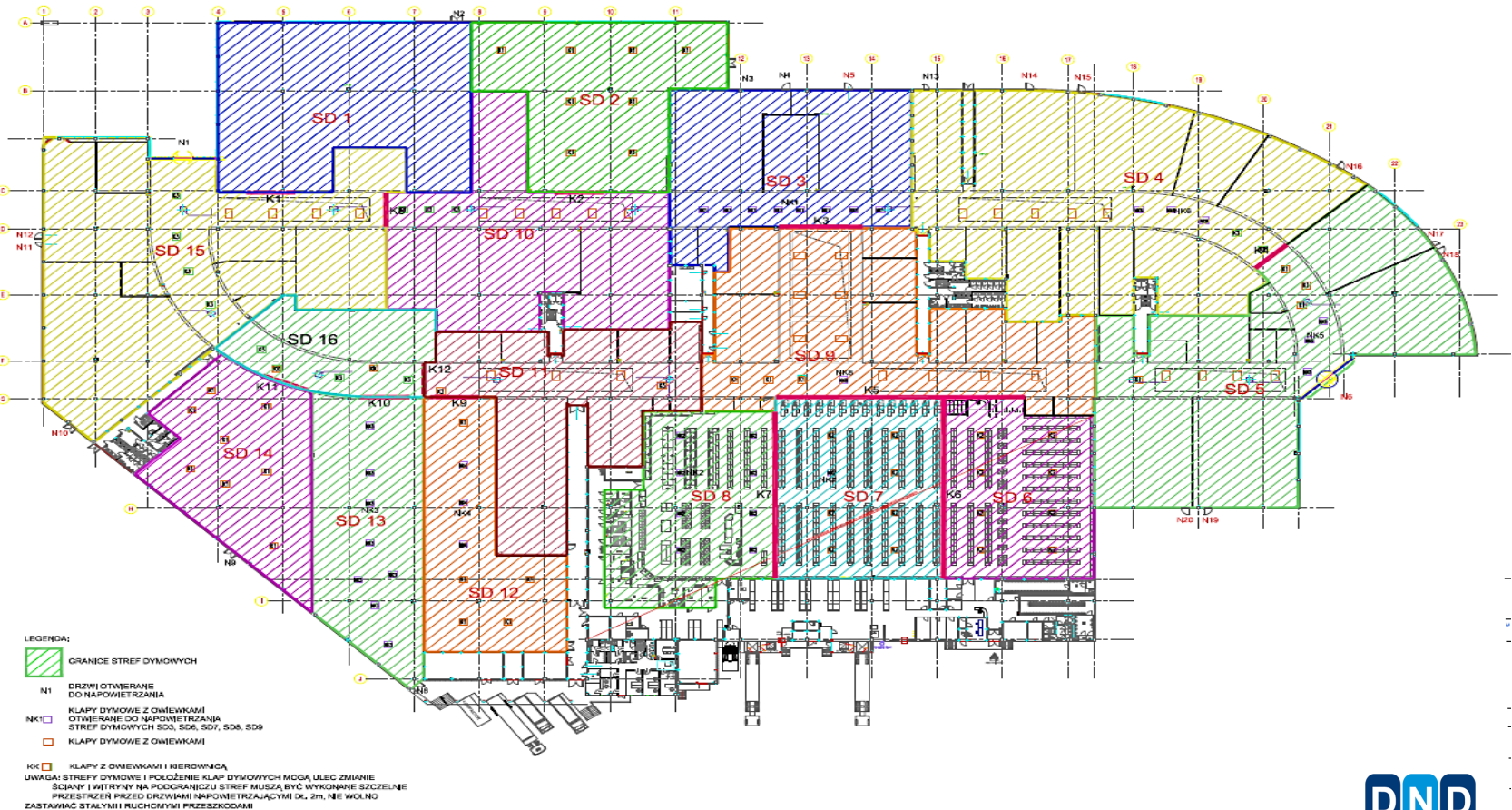
Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Zasady projektowania w oparciu o „case study” – rzut galerii handlowej Strefy Pożarowe

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczki. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Zasady projektowania w oparciu o „case study” – rzut galerii handlowej Strefy Dymowe

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Zasady projektowania w oparciu o „case study” – obliczenia

Strefa Dymowa SD1 (jeden lokal H&M)- Oddymianie mechaniczne. Podstawa dymu na wysokości $Y=3,0\text{m}$ od posadzki. **Założenie - sklepy o powierzchni $> 900\text{m}^2$ oddymiane indywidualnie, sklepy o powierzchni $<900\text{m}^2$ oddymiane przez pasaż. Pożar o pow. koła.**

- Powierzchnia strefy Dymowej $1753,0\text{m}^2$
- Czas ewakuacji 380s (obliczony i potwierdzony symulacją komputerową)
- Pożar szybki $\gamma = 0,04689 \text{ [kW/s}^2\text{]}$
- Moc całkowita pożaru $Q = \gamma \cdot t^2 = 0,04689 \times 380^2 = 6707 \text{ kW}$
- Gęstość mocy pożaru $q = 550 \text{ [kW/m}^2\text{]}$. Z zależności $Q/q = A$, otrzymujemy powierzchnię pożaru $A = \Pi r^2 = 12 \text{ m}^2$ i obwód pożaru $P = 2\Pi r = 12 \text{ [m]}$

Moc pożaru projektowego:

$Q = A \cdot q = 12 \cdot 550 = 6600 \text{ [kW]}$; moc konwekcyjna pożaru $Q' = 0,8Q = 5280 \text{ kW}$

Oznaczenia dot. obliczeń

C_e – współczynnik zasysania powietrza do warstwy dymu – $0,19$

ρ_o – gęstość powietrza – $1,2 \text{ [kg/m}^3\text{]}$

C_p – ciepło właściwe powietrza - $1,01 \text{ [kJ/kgK]}$

T_0 – temperatura powietrza atmosferycznego 293 [K]

m – masowy strumień powietrza wpływającego do kolumny konwekcyjnej ognia [kg/s]

d_n – głębokość warstwy dymu poniżej kratki wyciągowych – $0,5 \text{ m}$ [minimalna]

θ – przyrost temperatury dymu [K]

T_1 – średnia temperatura warstwy dymu [K]

γ – współczynnik dla otworów wyciągowych – 1

D_v – wymiar charakterystyczny kratki [m]

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Masowy strumień powietrza wpływającego do kolumny konwekcyjnej ognia:

$$m = C_e \cdot P \cdot Y^{3/2} = 0.19 \cdot 12 \cdot 3.0^{1.5} = 11.85 \text{ kg/s}$$

Przyrost temperatury gazów pożarowych:

$$\theta = \frac{Q_c}{m C_p} \quad \theta = 5280 / (11.85 \cdot 1.01) = 441 \text{ K}$$

Objętościowy strumień powietrza usuwanego z warstwy dymu:

$$V = \frac{m \cdot (T_0 + \theta)}{\rho_0 \cdot T_0} \quad V = 11.85 \cdot (293 + 441) / (1.2 \cdot 293) = 24.74 \text{ m}^3/\text{s} = 90 \text{ 000 m}^3/\text{h}$$

Maksymalny strumień masowy dla pojedynczego punktu wyciągowego:

Zakłada się, że kratki wyciągowe będą zlokalizowane od ścian w odległości większej niż dwukrotność ich średnicy hydraulicznej, dokonano obliczenia w oparciu o zależność dla punktów wyciągowych zlokalizowanych w odległości od ściany przekraczającej ich charakterystyczny wymiar (w tym przypadku 0,57 m):

$$m_{\max} = \frac{2,05 \cdot \rho_0 \cdot (g \cdot T_0 \cdot \theta)^{0,5} \cdot d_n^2 \cdot D_V^{0,5}}{T_l}$$

$$m_{\max} = 2,05 \cdot 1.2 \cdot (9,81 \cdot 293 \cdot 441)^{0,5} \cdot 0.5^2 \cdot 0.57^{0,5} / 734 = 0.71 \text{ kg/s}$$

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

---

cd. Obliczeń

Obliczony strumień masowy odpowiada strumieniowi objętościowemu:

$$V = \frac{m \cdot (T_0 + \theta)}{\rho_0 \cdot T_0} \quad V_{\max} = 1.49 \text{ m}^3/\text{s} = 5300 \text{ m}^3/\text{h}$$

Minimalna ilość punktów wyciągowych

$N \geq m/m_{\max} = V/V_{\max} = 17$; mniejsza wydajność pojedynczego punktu wyciągu dymu jest zalecana

Można przyjąć np. 20 punktów wyciągowych o wydajności jednej kratki wyciągowej

$$V_k = V/N = 4500 \text{ m}^3/\text{h}$$

Minimalna odległość pomiędzy punktami wyciągowymi (na podstawie NFPA 92- ponieważ norma BS nie podaje jak tę wielkość policzyć):

$$S_{\min} = 0.9V_e^{1/2}$$

$$S_{\min} = 0.9 \cdot 1.49 \text{ m}^3/\text{s} = 1.10 \text{ m}$$

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

---

cd. Obliczeń

- minimalna powierzchnia otworów do napływu powietrze uzupełniającego przy założeniu hydraulicznego współczynnika wypływu $C_i=0.6$ (współczynniki można znaleźć w normie NFPA 204 lub literaturze,
- Zakładana max prędkości napływu powietrza prze otwór – można przyjąć 5m/s (nawet dla drzwi do celów ewakuacyjnych:

$$F = \frac{V}{vC_i}$$

$$F=33.33/(5 \cdot 0.6)=11.11 \text{ m}^2$$

Kanały oddymiające

Pole przekroju kanału oddymiającego, przy założeniu maksymalnej prędkości przepływu 8 m/s, powinno wynosić co najmniej 4,17 m².

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

---

cd. Obliczeń

Obliczenie maksymalnej spodziewanej temperatury dla doboru wentylatora oddymiającego w budynku istniejącym i zaprojektowanym

$$Q = \frac{6707}{11,8 \times 1,01} = 551,3^{\circ}C$$

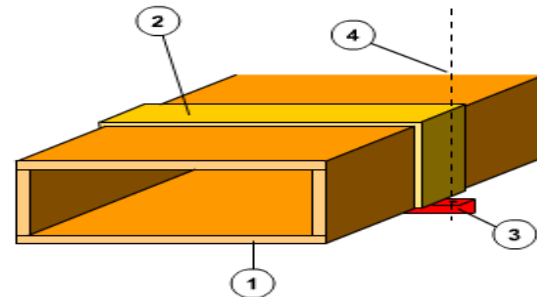
Kanały wentylacji oddymiające należy przyjąć odporne na temperaturę 600°C.
Kanały wentylacji oddymiającej w klasie odporności ogniowej EIS60 lub E₆₀₀S60.
Np.

Kanały w systemie Promat typ Promaduct przytwierdzone do stropów i/lub ścian wg rozwiązania systemowego dla budynku istniejącego.

System PROMADUCT®-500, samonośny

1. płyta PROMATECT®-L500
2. pasmo PROMATECT®-H (mufa)
3. profil nośny, wymiary wg statyki
4. wieszak, pręt gwintowany.

Dobiera się wentylator klasy F₆₀₀60
(czas pracy minimum 60 minut).

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Strefa Dymowa SD5 (10 lokali o pow. od 30 do 504m²)

Oddymianie grawitacyjne „małych” sklepów przez pasaż. Podstawa dymu na wysokości $Y=4,8\text{m}$ od posadzki (klapy dymowe w świetlikach pasażu).

Powierzchnia strefy Dymowej 2199,0m²

- Czas ewakuacji 380s (obliczony i potwierdzony symulacją komputerową)
- Pożar szybki $\gamma = 0,04689 \text{ [kW/s}^2\text{]}$
- **C_e -współczynnik zasysania powietrza do warstwy dymu – 0,38 ! zmiana**
- Moc całkowita pożaru $Q = \gamma \cdot t^2 = 0,04689 \times 380^2 = 6707 \text{ kW}$
- Gęstość mocy pożaru $q = 550 \text{ [kW/m}^2\text{]}$. Z zależności $Q/q = A$, otrzymujemy powierzchnię pożaru $A = \pi r^2 = 12 \text{ m}^2$ i obwód pożaru $P = 2\pi r = 12 \text{ [m]}$

Moc pożaru projektowego:

$Q = A \cdot q = 12 \cdot 550 = 6600 \text{ [kW]}$; moc konwekcyjna pożaru $Q' = 0,8Q = 5280 \text{ kW}$

Masowy strumień powietrza wpływającego do kolumny konwekcyjnej:

$$m = C_e \cdot P \cdot Y^{3/2} = 0,38 \cdot 12 \cdot 4,8^{1,5} = 47,95 \text{ kg/s}$$

Przyrost temperatury gazów pożarowych:

$$\theta = \frac{Q_c}{m C_p} \quad \theta = 5280 / (47,95 \cdot 1,01) = 109^\circ\text{C}$$

cd. Oddymiania Strefa SD5

Objętościowy strumień powietrza usuwanego z warstwy dymu:

$$V = \frac{m \cdot (T_0 + \theta)}{\rho_0 \cdot T_0}$$

$$V = 47,95 \cdot (293 + 109) / (1,2 \cdot 293) = 54,83 \text{ m}^3/\text{s} = 198\,000 \text{ m}^3/\text{h}$$

Wymagana powierzchnia klap oddymiających

$$A_v C_v = \frac{M_l x T_l}{\left(2g \cdot \rho_0^2 \cdot D \cdot \Theta \cdot T_0 - \left[\frac{T_0 \cdot T_l \cdot M_l^2}{A_i^2 \cdot C_i^2} \right] \right)^{1/2}} \left[m^2 \right]$$

cd. Obliczeń

Wymagana powierzchnia oddymiania jest opisana jako zależność powierzchni oddymiania od powierzchni napowietrzania.

Dla powierzchni napowietrzania 35,28 m² i współczynnika wypływu 0,6 minimalna powierzchnia geometryczna oddymiania wynosi 27,34 m², co daje 16,41 m² powierzchni czynnej.

W konkretnym przypadku projektowym ustalamy rzeczywistą powierzchnię otworów doprowadzających powietrze uzupełniające do strefy dymowej.

Jeden otwór może służyć do doprowadzenia powietrza uzupełniającego dla kilku stref dymowych.

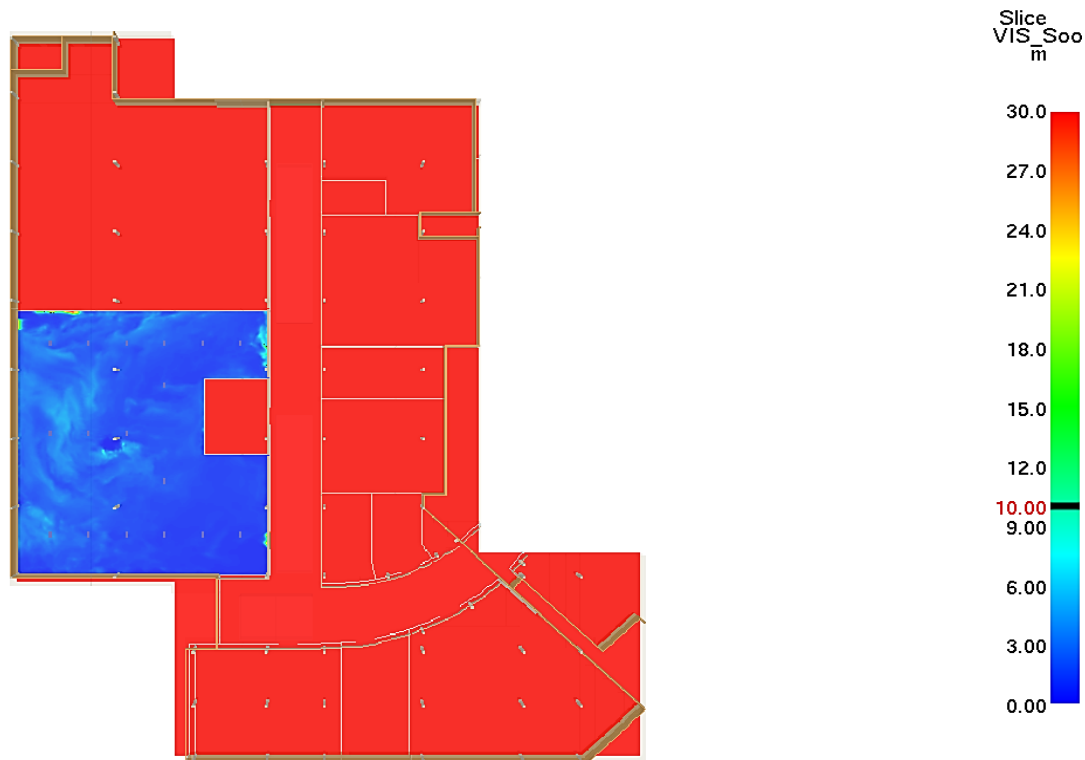
Pojedyncza klapa dymowa powinna mieć powierzchnię czynną o wielkości do 2,0m²(co jest zalecane przez normę BS).

Daje to $16,41/2,0=9$ klap dymowych

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Wyniki symulacji komputerowej

Scenariusz 1 – lokal H&M; spadek zasięgu widzialności po 380 sekundach na poziomie 1.8 m (widzialność w lokalu na koniec czasu ewakuacji wynosi 3-6m)

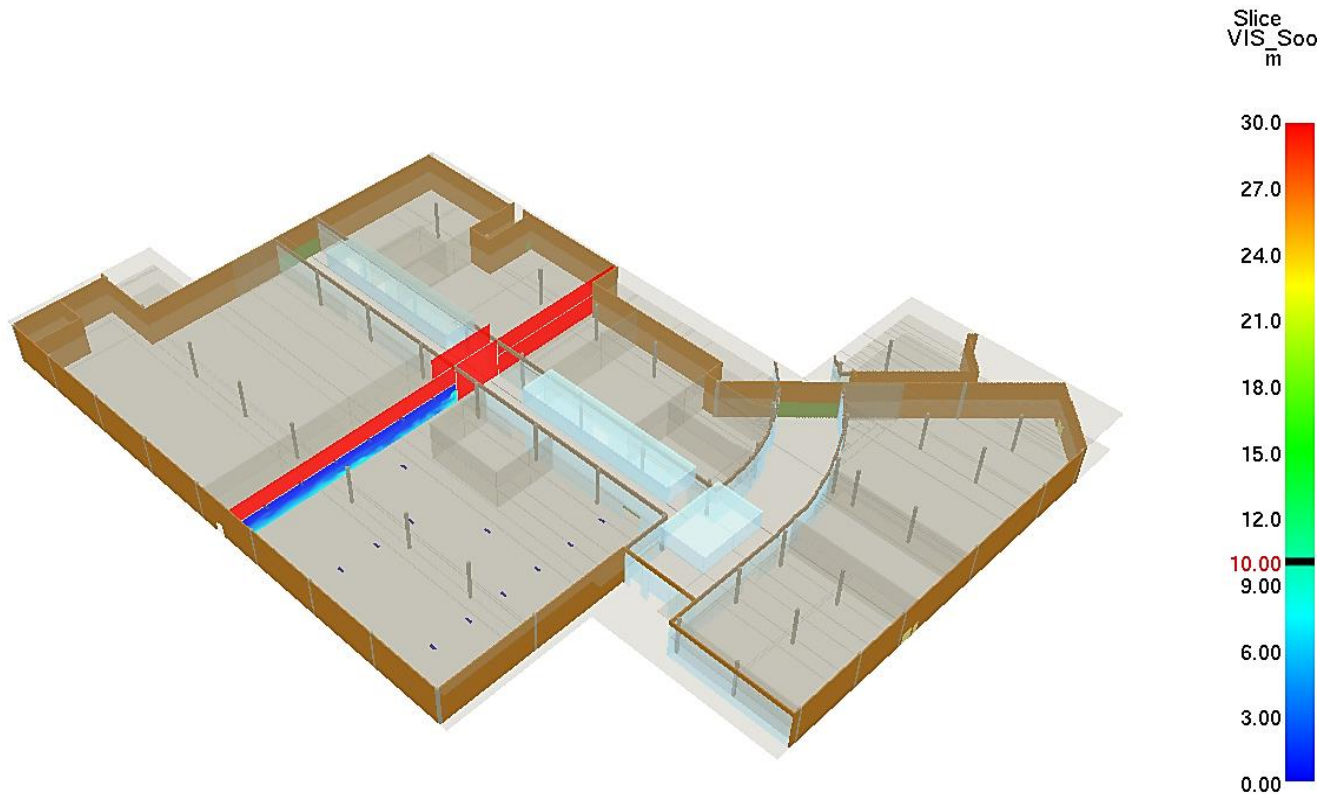

Time: 380.0

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Scenariusz 1 – lokal H&M; widzialności po 380 sekundach w przekroju pionowym

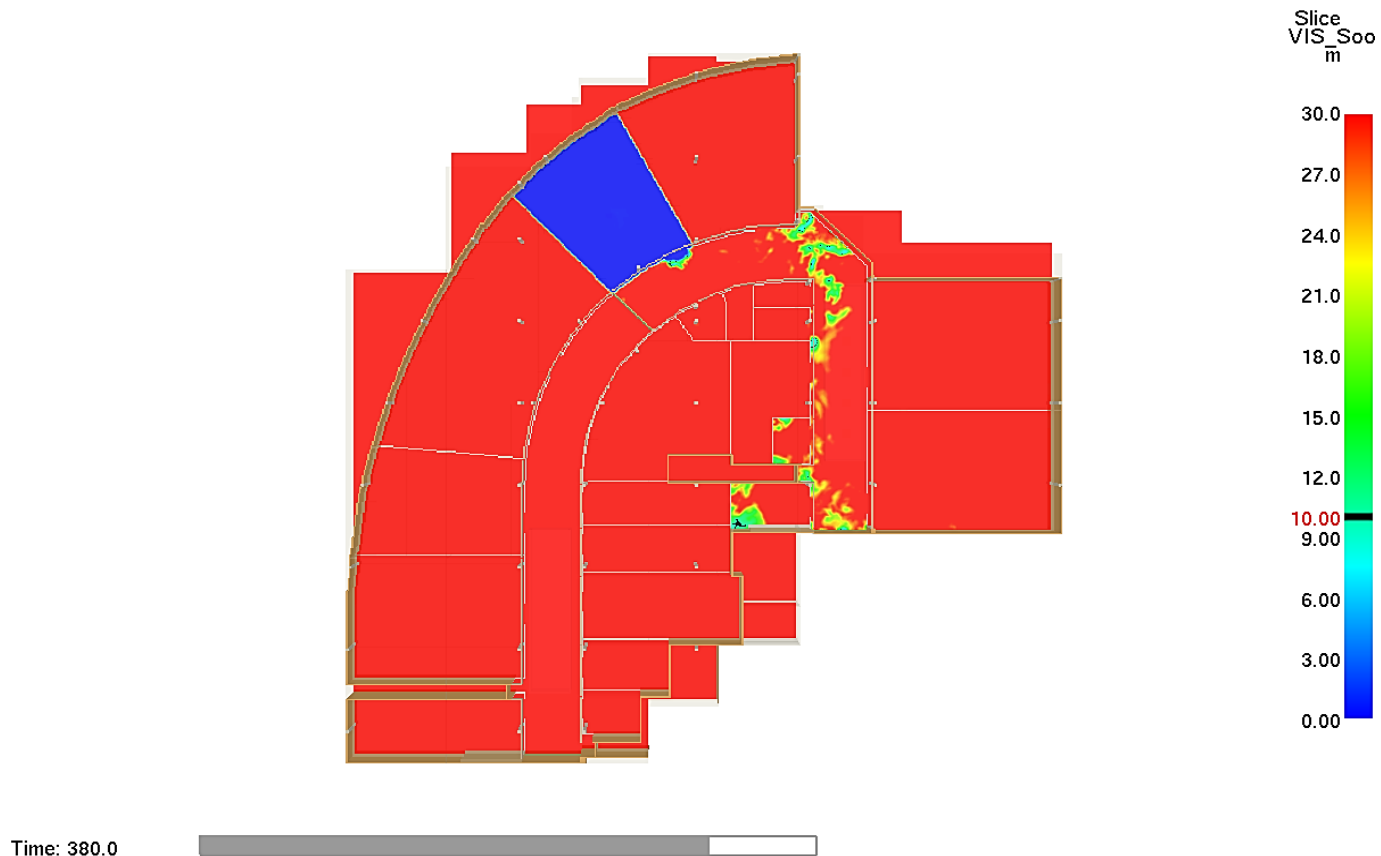

Time: 380.0

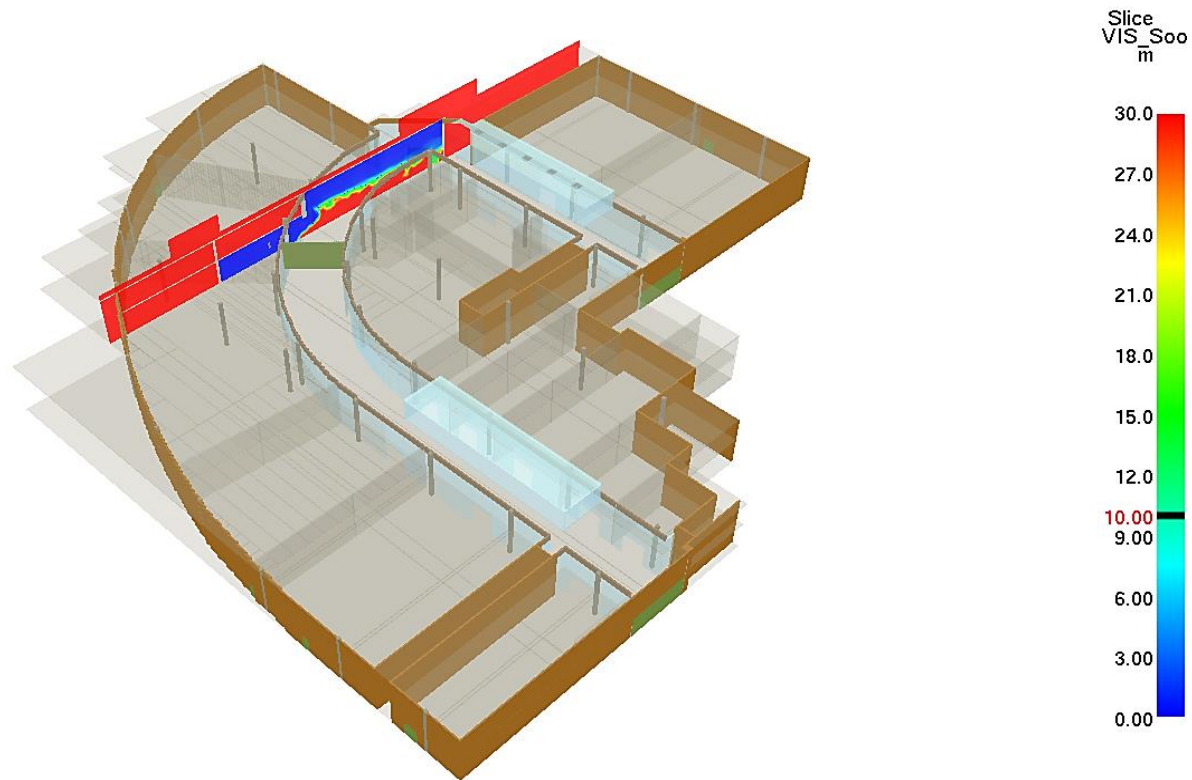
Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Scenariusz nr 5 – pożar w lokalu Martes Sport w strefie dymowej SD5; spadek zasięgu widzialności po 380 sekundach na poziomie 1.8 m

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Scenariusz nr 5 – pożar w lokalu Martes Sport w strefie dymowej SD5; widzialności po 380 sekundach w przekroju pionowym

Time: 380.0

Klapy dymowe – wymagania formalne

Specyfikacje klapy dymowych – informacje konieczne w projekcie

- klasyfikacja niezawodności Re (A, Re50, Re1000); najczęściej Re1000,
- klasyfikacja obciążenia śniegiem SL (0, 125, 250, 500, 1000, A)

Uwaga: dla klapy z osłonami wiatrowymi (owiewki) klasyfikacja nie może być niższa niż $SL=2000xd$; gdzie „d” jest możliwą głębokością śniegu w [m]; obciążenia wiatrem WL; klasa klapy z uwagi na wymagania ochrony przeciwpożarowej

B 300--- wg PN-EN12101.2

B₃₀₀30 – wg warunków technicznych - klapy otwierane automatycznie

B 600--- wg PN-EN12101.2

B₆₀₀30– wg warunków technicznych - klapy otwierane ręcznie

B A --- wg PN-EN12101.2 (czas badania zależy od przyjętej temperatury w której klapa jest badana)

Zdjęcie ze str. Firmy AWAK

Wentylatory oddymiające – wymagania formalne

Wentylatory oddymiające z uwagi na wymagania ochrony przeciwpożarowej powinny mieć następującą klasę:

F600 60, jeżeli przewidywana temperatura dymu przekracza 400°C,

F400 120 w pozostałych przypadkach,

dopuszcza się inne klasy, jeżeli z analizy obliczeniowej temperatury dymu oraz zapewnienia bezpieczeństwa ekip ratowniczych wynika taka możliwość np. klasa F_{300} 60, F_{300} 120

Zdjęcie ze strony WWW Firmy SURSYS

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Kurtyny dymowe – wymagania formalne wg PN-EN 12101.Cz. 1

Podział kurtyn dymowych:

- A ze względu na temperaturę i czas pracy
- B ze względu na sposób zachowania

Podział z uwagi na temperaturę badania

- do 600°C

D30	30 min.
D60	60 min.
D90	90 min.
D120	120 min.
DA	> 120 min.

- w zakresie < 827°C do 1100°C

DH30	30 min.
DH60	60 min.
DH90	90 min.
DH120	120 min.
DHA	> 120 min.

Klasyfikacja kurtyn ze względu na sposób pracy

Styczne (sztywne i elastyczne) SSB

Aktywne (ruchome: opad grawitacyjny lub napęd silnikowy)

Typ	Odległość Kurtyny do posadzki w pozycji działania	Uszkodzenie systemu	Kable odporne na ogień	Ochrona życia
ASB1	H > 2,5	Przyjmuje poz. pracy	Nie Nie wymagają systemów kablowych	Wskazana
ASB2		Nie pracują	Tak	-
ASB3	każda	Przyjmuje pozycję pracy	Nie Nie wymagają systemów kablowych	Wskazana
ASB4		Nie pracują	Tak	-

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

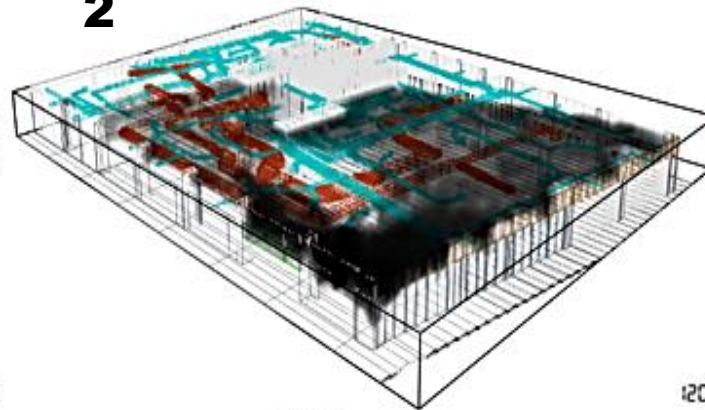
Jak czytać zrzuty graficzne z analiz oddymiania

1

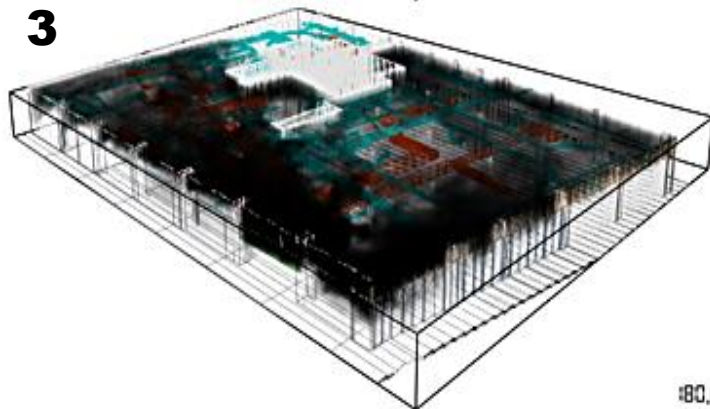
60,0

2

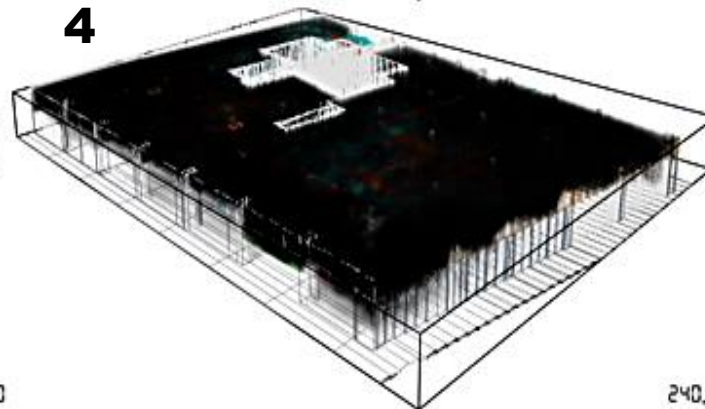
120,0

3

180,0

4

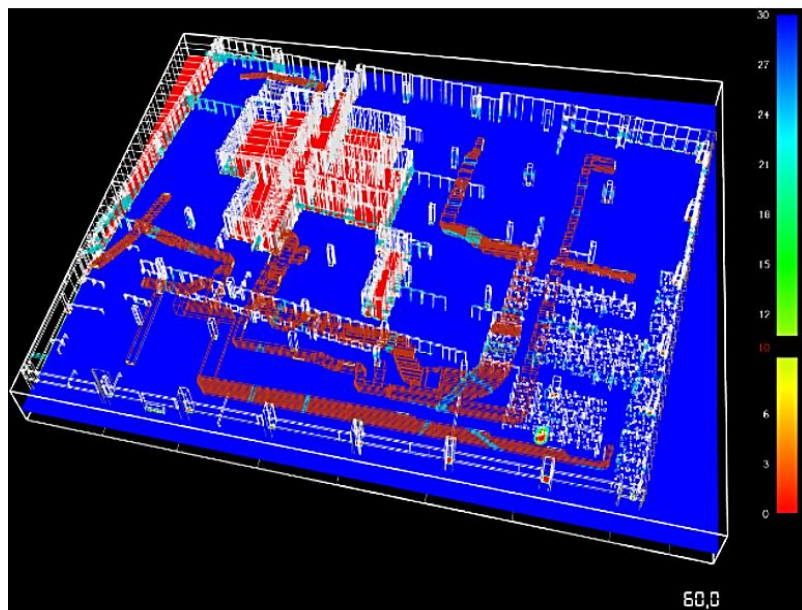

240,0

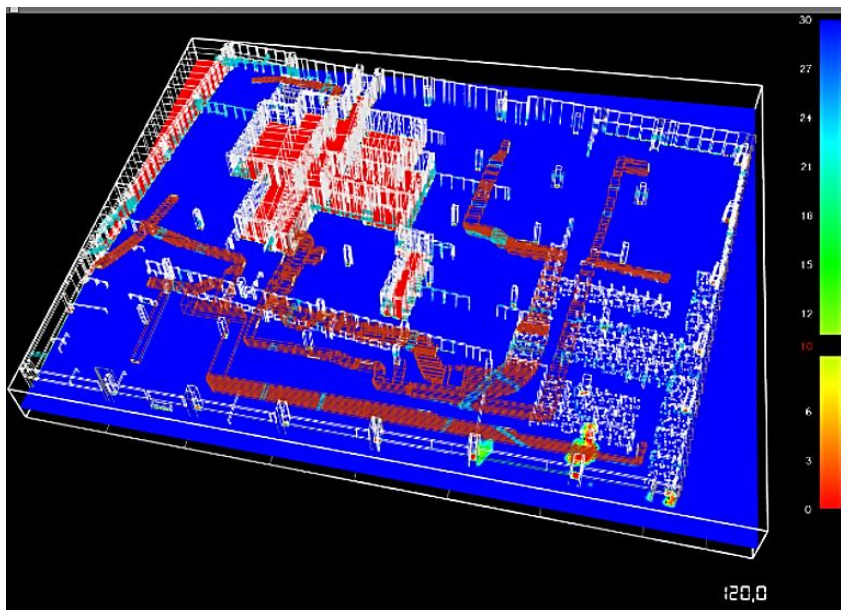
Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Jak czytać zrzuty graficzne z analiz oddymiania

1

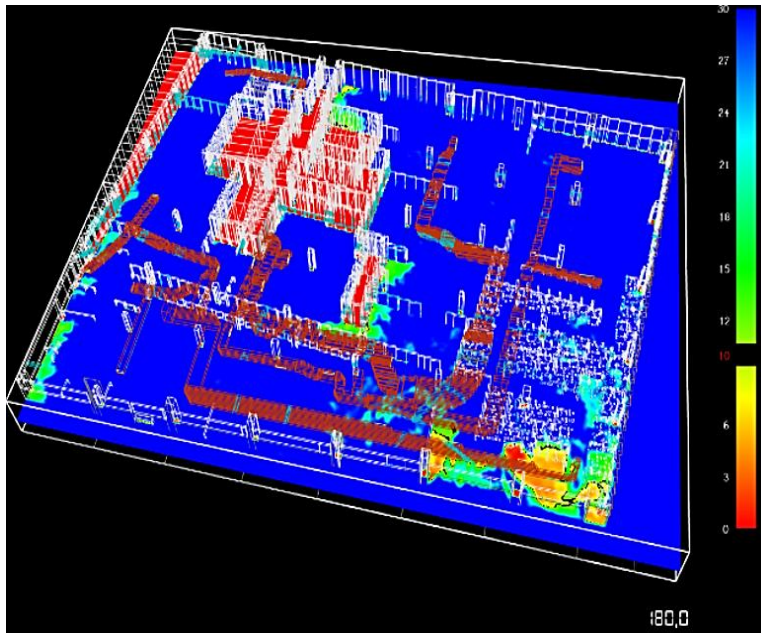
2

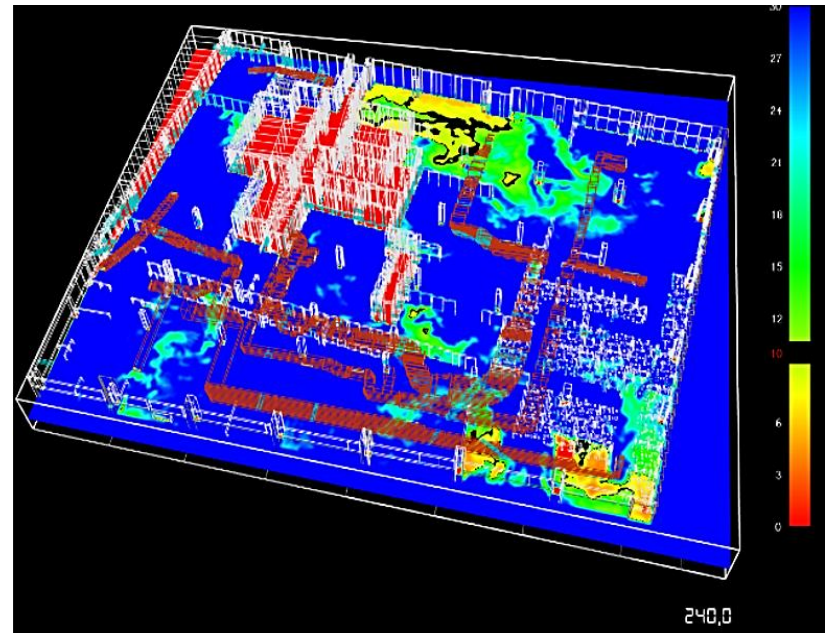
Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Jak czytać zrzuty graficzne z analiz oddymiania

3

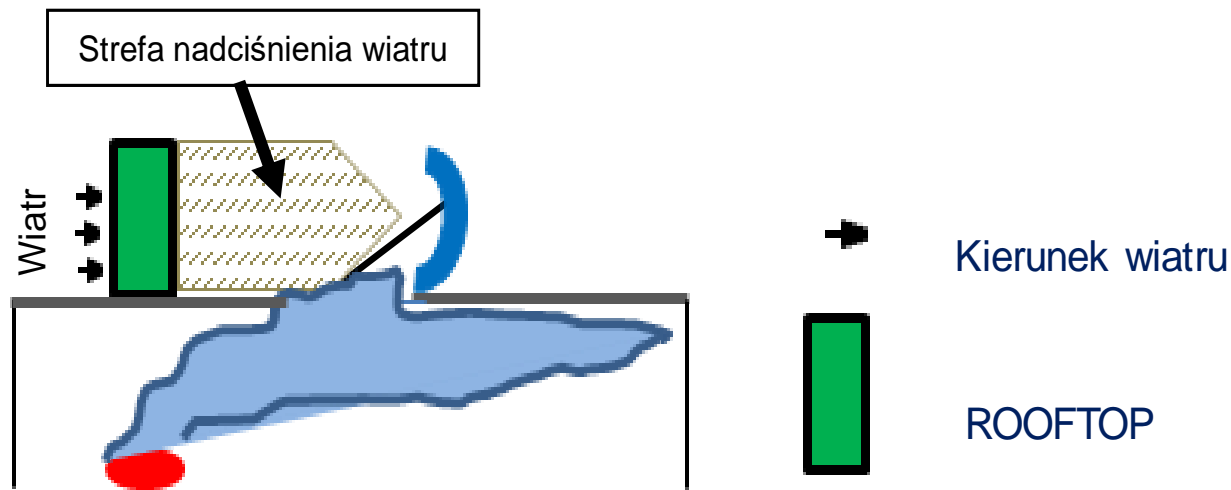
4

Lokalizacja klap dymowych - Nadciśnienie przy klapie dymowej

W pobliżu wysokiej zabudowy/przeszkody na dachu wypływ dymu przez klapę oddymiającą będzie zaburzony - działanie niepoprawnie.

Np. z powodu wysokiej przeszkody przed klapą (Rooftop o $H=2,1\text{m}$ z dwóch stron pod kątem 90°) przy działaniu wiatru na płaszczyznę Rooftop-a powstanie strefa nadciśnienia przy klapie co spowoduje zatrzymanie wypływu dymu

Lokalizacja klap dymowych - Nadciśnienie przy klapie dymowej

Zgodnie z normą BS 7346-4:2003 Components for smoke and heat control systems – Part 4: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing steady-state design fires – Code of practice trzeba sprawdzić warunek **Załącznik G (informacyjny)**.

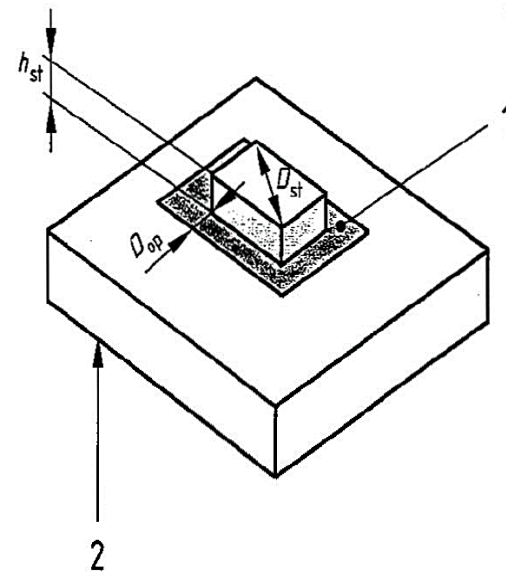
Wpływ stref nadciśnienia oraz/lub stref zasysania na SOiUC. G.1.

Strefa nadciśnienia

G.1.1. Jako powstałą z powodudziałania wiatru strefę nadciśnienia otaczającą wystającą konstrukcję określa się powierzchnię dachu otaczającą taką konstrukcję ograniczoną linią znajdującą się w mierzonej w poziomie odległości D_{op} od takiej konstrukcji.

Rysunek G.1 przedstawia strefy nadciśnienia na dachu z wystającą konstrukcją. Szerokość strefy nadciśnienia umieszczonej na dachu wystającej konstrukcji można obliczyć w następujący sposób:

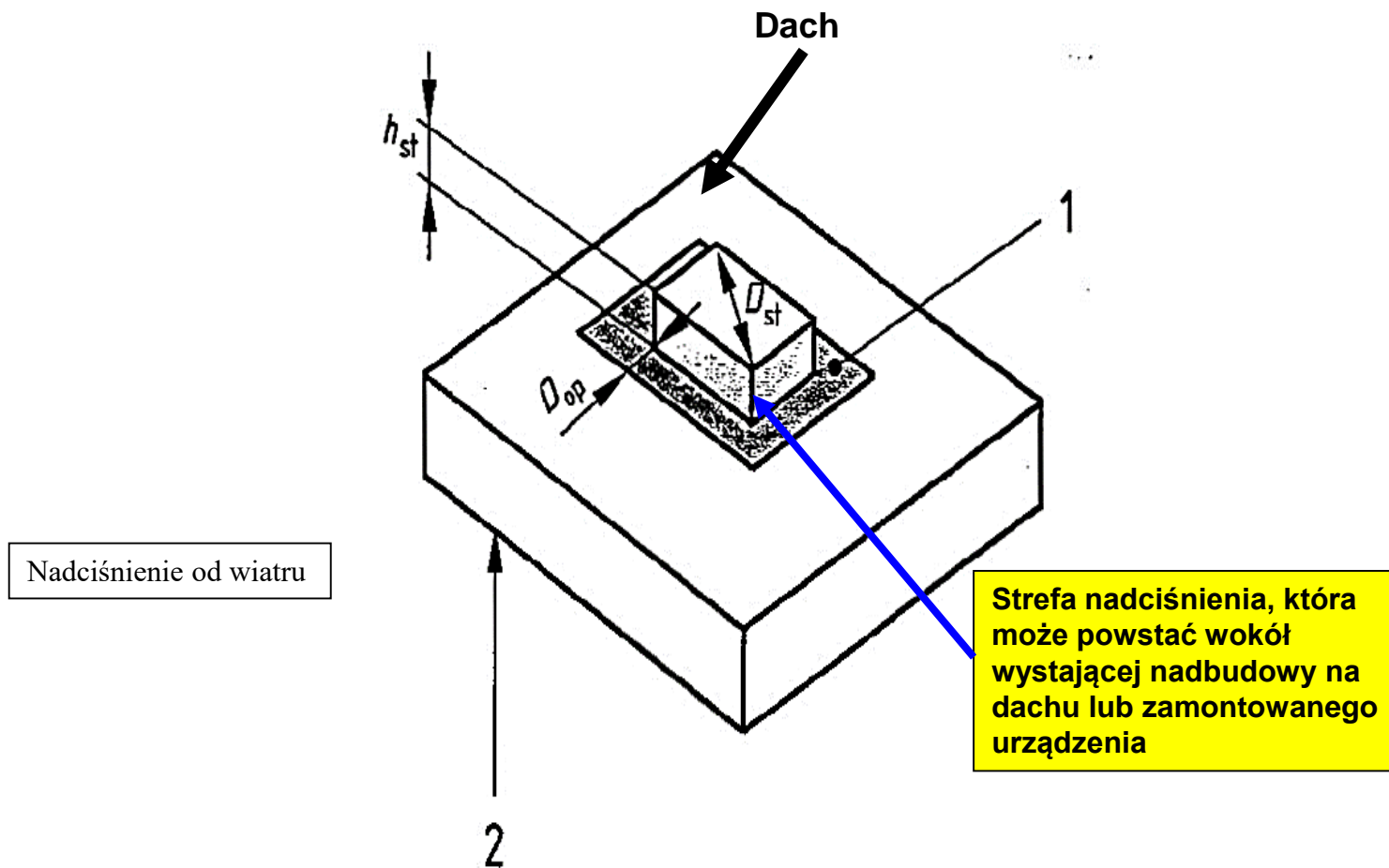
$$D_{op} = 3h_{st} \text{ lub } D_{op} = \frac{3D_{st}}{2}$$

1 Strefa nadciśnienia

2 Cokół

Rysunek G.1 — Strefy nadciśnienia na dachu z wystającą konstrukcją

Klucz

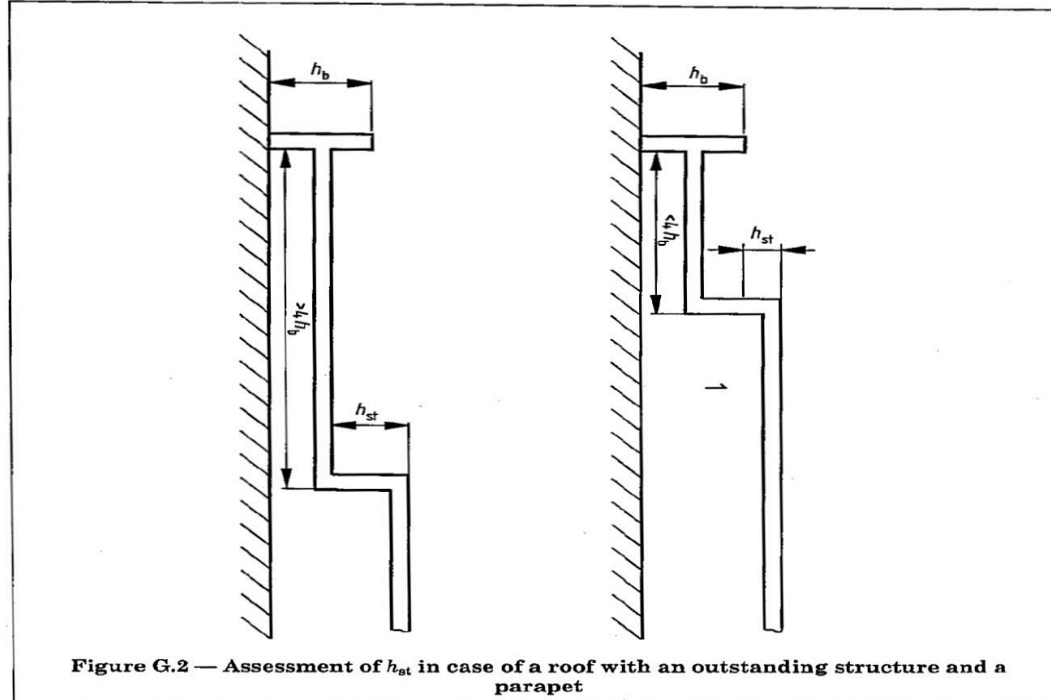
1 Strefa nadciśnienia

2 Cokół

Rysunek G.1 — Strefy nadciśnienia na dachu z wystającą konstrukcją

Lokalizacja klap dymowych - Nadciśnienie przy klapie dymowej

G.1.2 Rozmieszczenie grawitacyjnych otworów wentylacyjnych możliwe jest we wszystkich pozostałych przypadkach, pod warunkiem że badania w tunelu aerodynamicznym wykażą, iż urządzenie do usuwania dymu i ciepła nie będzie narażone na nadciśnienie.

Dla urządzenia o $h=2,1\text{m}$.

Szerokość strefy nadciśnienia wg tej kalkulacji wychodzi $6,3\text{m}$ i w tym pasie nie należy lokalizować klap dymowych.

Odstępstwem od tej zasady jest wykonanie badań w tunelu aerodynamicznym dla takiej sytuacji i potwierdzenie poprawności działania klapy oddymiającej.

Lokalizacja otworów do napływu powietrza uzupełniającego z uwzględnieniem nadciśnienia od wiatru na fasadzie budynku – na podstawie zał. G normy BS 7346-4:2003 Components for smoke and heat control systems – Part 4: Functional recommendations and calculation methods for smoke and heat exhaust ventilation systems, employing steady-state design fires – Code of practice

Strefy zasysania

Strefy zasysania na fasadzie budynku związane z działaniem wiatru określa się jako powierzchnię fasady sąsiadującą z fasadą narażoną na bezpośrednie działanie wiatru zaczynającą się od narożników takich dwóch fasad, a kończącą się w odległości D_{su} mierzonej od krawędzi wzdłuż fasady i obejmującą pełną wysokość fasady.

Jeżeli parametr b_f jest znaną długością fasady narażonej na bezpośrednie oddziaływanie wiatru, parametr D_{su} oszacowuje się w następujący sposób:

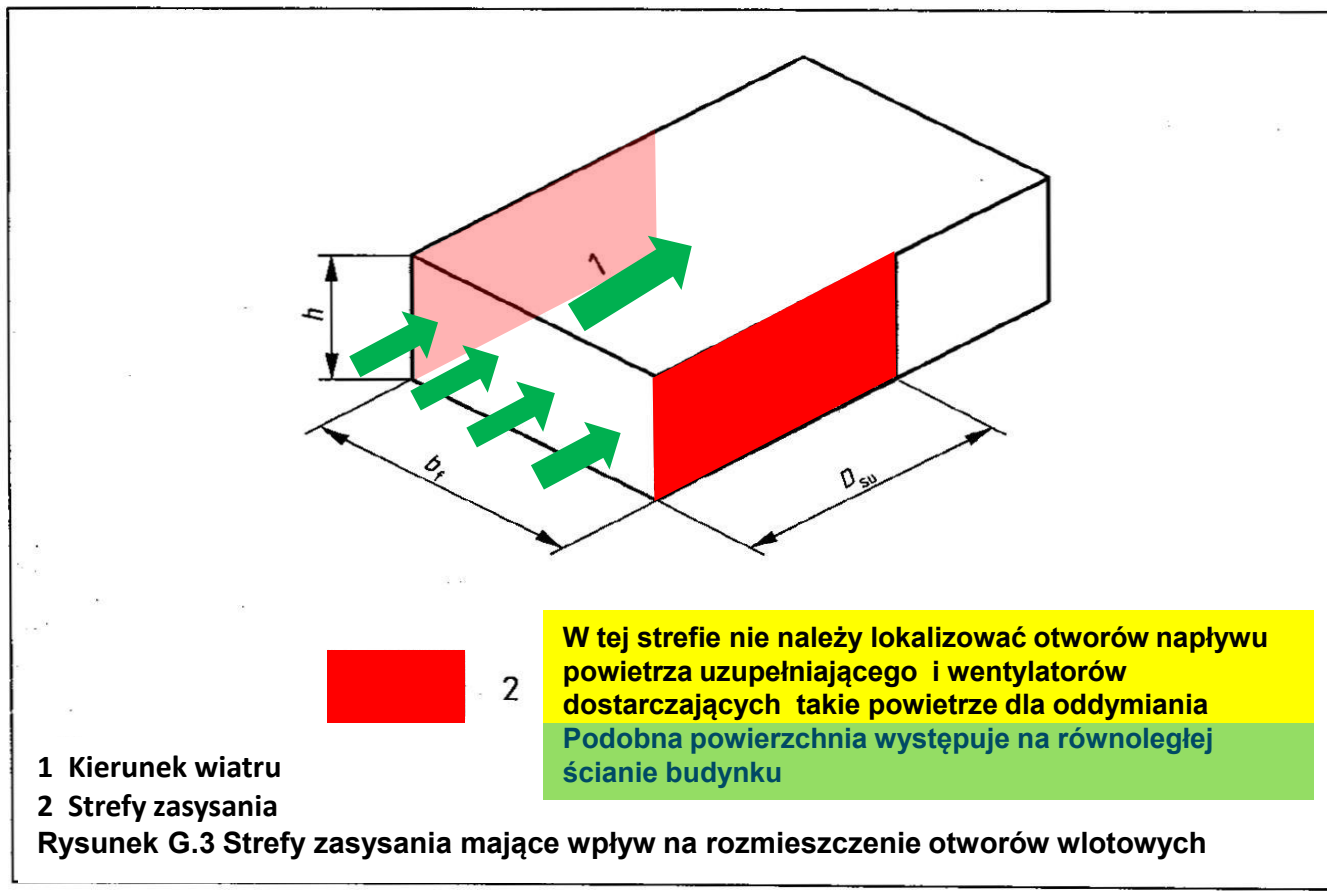
jeżeli $b_f > 2$, to $D_{su} = 2 h_{st}$

jeżeli $b_f \leq 2$, to $D_{su} = 2 b_f$

Szacuje się, że strefa intensywnego zasysania ma zasięg do $\frac{D_{su}}{5}$ od krawędzi granicznej fasady. W takiej strefie nie należy instalować żadnych otworów wlotowych.

Oddymianie 1-kondygnacyjnej Galerii Handlowej bez tryskaczy. Zasady projektowania w oparciu o „case study”

Lokalizacja otworów do napływu powietrza uzupełniającego z uwzględnieniem nadciśnienia od wiatru na fasadzie budynku

Dziękuję za uwagę

mgr inż. Ryszard Stępkowski

Rzecznawca ds. Zabezpieczeń Przeciwpożarowych

Rzecznawca Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa

Członek Stowarzyszenia Inżynierów Bezpieczeństwa Pożarowego
(SFPE - The Society of Fire Protection Engineers - Oddział Polska)

Biegły Sądowy z Zakresu Pożarnictwa

b. Wykładowca Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach

Członek Komitetu Technicznego Nr 180 PK1 Polskiego Komitetu
Normalizacji ds. Systemów Kontroli Rozprzestrzeniania Dymu i Ciepła

ExpErt Biuro Techniczne Ochrony Przeciwpożarowe ®

25-363 Kielce, ul. Wesola 51 lok. 614 VI p

tel. 509-339-019; fax 41/34-70-144; e-mail:

expertpoz@op.pl www.pozarnictwo.com.pl

Wrocław 27.02.2020 r.